

*Куницька І.В.,
методист НМЦ ПТО
у Дніпропетровській області*

**Про результативність роботи НМЦ ПТО та ПТНЗ з
підвищення професійного рівня випускників закладів,
залучених до технічної творчості**

**Діти тим талановитіші та розумніші,
чим більше можливостей бути
талановитими й розумними ми їм надамо**
О. Грединарова

Під технічною творчістю розуміють цілеспрямовану діяльність людини, яка завершується створенням чогось нового з метою удосконалення знарядь праці, технологічних процесів, планування праці, конструкції виробів тощо - нового, яке має суспільну цінність.

Досвід роботи передових навчальних закладів та численні дослідження свідчать про те, що підготовка учнів до творчої праці у процесі навчання цілком можлива.

Лише творче ставлення до своєї праці може дати помітні досягнення у будь-якій галузі діяльності. Підвищити продуктивність праці у галузі виробництва можна, застосовуючи нову техніку і технологію, а також впроваджуючи наукову організацію праці. Проте в усіх випадках важливим засобом просування вперед стає винахідництво та раціоналізація, за рахунок яких вдається досягти значної економії, значно підвищити продуктивність праці, піднести рівень якості продукції.

Навчально-методичним центром ПТО у Дніпропетровській області розроблено і запропоновано ПТНЗ області для впровадження у навчально-виробничий процес 4 варіанти навчальних програм курсу «Основи раціоналізаторства та винахідництва» (12, 15, 16, 25 годин).

- За результатами моніторингу щодо викладання курсу встановлено, що:
- у 2013-2014 н.р. в 30 ПТНЗ області (52%) було охоплено 180 груп II, III курсів та
  - у 2014-2015 н.р. в 22 ПТНЗ області (40%) охоплено 117 груп
  - у 2015-2016 н.р. в 16 ПТНЗ області (30%) охоплено 64 групи
  - в цьому році відмовилися від цього предмета ПТУ-2, 79, ДВПУБ, КЦППРКБГ, КПГЕМЛ, КПТМЛ, КПЛ, СПАЛ. Другий рік не вивчають цей предмет у ВПУ-17, ДЦПТОТС, ЗДПЛ, НПЛ, ОПТУ, ПТУ-74, ЗДЦПТО
  - цей предмет викладають викладачі за фахом «інженер-механік», викладачі фізики, хімії, математики, загально-технічних та спецпредметів, майстри в/н, директори.

Якщо в МВПУПТГ введено у навчальний процес предмет «Інноваційні виробничі технології на сучасному виробництві», системна гурткова робота в КПГТЛ, НЦПО, МПЛ, МЦППВ, МПТУ, КЦПОММ, ПТУ-6 – тож і

позитивні результати на Всеукраїнських та Міжнародних конкурсах, то інші ПТНЗ і не думали ні про гурткову роботу, ні про впровадження в навчальний процес курсу «Основи раціоналізаторства та винахідництва».

На сайті НМЦ ПТО створено сторінку з раціоналізаторства та винахідництва, де розміщено методичні рекомендації щодо викладання предмету «Основи раціоналізаторства та винахідництва» (варіанти навчальних планів та програм), навчальний посібник А.В.Іванчука «Основи винахідницької діяльності», збірник матеріалів Дніпропетровщини до Всеукраїнського огляду-звіту технічної творчості учнів ПТНЗ, роботи учнів ПТНЗ області. Ми пропонували навчальним закладам, що кожен бажаючий може надати для розміщення на сайті свої пропозиції, проекти, творчі, дослідницькі роботи, тощо. Але ми так і не отримали очікуваного результату.

За результатами проведеного моніторингу щодо гурткової роботи у 2015-2016 н.р. слід відзначити, що збільшилася мережа гуртків з 979 до 1025 за різним спрямуванням, але дещо зменшилась кількість залученої учнівської молоді з 16280 до 15094 осіб;

- збільшилася кількість еколого-натуралістичних гуртків з 534 до 850, відповідно збільшився відсоток учнів на 2,4%;

- значно збільшився відсоток залученої молоді до дослідницько-експериментальних гуртків - з 390 до 753 осіб (на 2,4%) та відповідно збільшилась кількість гуртків з 31 до 51;

- зменшився відсоток залученої молоді з 3199 до 2520 (на 3,5%) до науково-технічних гуртків (з 205 до 188);

Звідси можна зробити висновки:

В більшості ПТНЗ області створено задовільні умови для організації дозвілля учнівської молоді. Значно розширюється мережа гурткової роботи, але є і певні проблеми:

- гурткові заняття проводяться формально, не досягаючи розвивально-виховної мети;

- відсутній належний контроль за роботою гуртків з боку адміністрації.

Більшість педагогів працює на безоплатній основі в гуртках, тим самим зменшуючи попит молоді до занять в них.

Кожного року протягом квітня ПТНЗ області беруть участь у обласному етапі Всеукраїнської виставки науково-технічної та декоративно-прикладної творчості учнівської молоді «Наш пошук і творчість – тобі, Україно!»

Метою виставки є:

- виховання у дітей зацікавленості до науки та техніки, творчого відношення до роботи, прагнення до глибокого оволодіння знаннями

- розширення мережі гуртків, клубів, науково-технічних об'єднань та масове залучення учнів до технічної творчості

- розвиток раціоналізаторських та конструкторських здібностей, стимулювання зросту технічної майстерності учнів

- підвищення ролі наукової-технічної творчості та її впливу на розвиток трудової активності учнів

- підвищення результативності та підведення підсумків роботи технічних гуртків та наукових об'єднань
- удосконалення форм і методів пропаганди досягнень учнівських колективів з науково-технічної творчості.

Другий рік ПТНЗ області беруть участь у виставці по регіонах. Цього року у Нікопольському регіоні взяли участь – НЦПО, МПЛ, ОПТУ (2015р. - НПЛ також брало участь)

у Павлоградському – ПТУ-74 (2015р. – жодне ПТНЗ не взяло участі)

у Дніпропетровському – ДРЦПТО, ДЦПТОТС, ВПУ-55, ПТУ-2, 48 (за напрямом декоративно-прикладне мистецтво) (2015р. – тільки ПТУ-6)

у Криворізькому – всі ПТНЗ м. Кривий Ріг (окрім МЦППВ та КПЛ) (2015р. – всі ПТНЗ міста)

Технічна модель «Пасажирський електровоз СЧ-2», виготовлений учнями гуртка «Локомотив» КПТМЛ відібраний на Всеукраїнську виставку.

Результати участі ПТНЗ у виставці бажають бути кращими.

Результати участі учнів та педагогів у Всеукраїнських та Міжнародних конкурсах-захистах говорять про належну роботу в навчальних закладах з даного питання.

1. Викладач КЦПОММ Бурдейна Т. Ю. посіла III місце у Міжнародному конкурсі шкільних проектів з енергоефективності «Енергія і середовище - 2015»

2. учні КПГТЛ та КЦПОММ - переможці відбіркового етапу, брали участь в національному етапі Міжнародного конкурсу «Intel-Еко Україна»

3. Учні ПТНЗ взяли участь у кваліфікаційному етапі VI Всеукраїнського Інтернет-турніру із природничих дисциплін від Національного центру «Мала академія наук України»

4. У Всеукраїнському конкурсі «Майбутнє України» взяли участь 9 учнів ПТНЗ області (Межівське професійно-технічне училище, Криворізький професійний гірничо-металургійний ліцей, Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей, Царичанський аграрний професійний ліцей, Дніпропетровський центр професійно-технічної освіти, Дніпропетровський професійний залізничний ліцей, Нікопольський центр професійної освіти, Професійно-технічні училища № 6 та № 74). За підсумками журі II місце посіла учениця Богомолова Русіна (МПТУ), III місце – учень Сердюков Ігор (КПГМЛ).

5. У XV Всеукраїнському відкритому конкурсі молодих учених та енергетиків «Молодь - енергетиці України 2015» взяли участь 14 учнів ПТНЗ області та всі посіли призові місця.

У номінації «Екологія» 1 місце вибороли учні Межівського професійно-технічного училища та Міжрегіонального вищого професійного училища з поліграфії та інформаційних технологій; 2 місце – учні Нікопольського центру професійної освіти, Дніпропетровського професійного залізничного ліцею та Професійно-технічного училища № 74; 3 місце – учні Дніпродзержинського центру підготовки і перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту і Дніпропетровського центру професійно-технічної освіти.

Одним із напрямків роботи з творчою та обдарованою учнівською молоддю є залучення учнівської молоді до навчання в МАН, до якої у 2015-2016 навчальному році слухачами зараховано 50 учнів з 19 ПТНЗ області.

ОПТУ - 9 ДПЗЛ - 7 ПТУ-2 - 6 КПГТЛ - 5	ПТУ-81 - 3 МПЛ - 3 ДЦПТОТС - 3 ПТУ-88 - 2	по 1 - ВПУ-75, ДРЦПТО, ДВПУБ, ДЦПТО, ДЦПО, ПТУ-74, 79, КЦППРКБГ, КЦПОММ, КЦПОРКТРС СПЛ, МПТУ
--	--	--

У відділеннях МАН навчаються за напрямками:

Технічні науки

2015-2016 н.р. - 8 учнів (КПГТЛ – 3, ПТУ № 79 – 2, МПЛ – 3)

Комп'ютерні науки (2014-2015 н.р.) МВПУ ПТТ- 1

2015-2016 н.р. - 11 учнів (ПТУ № 2 – 6, ДВПУБ – 1, ВПУ № 75 – 1,

ОПТУ- 2, ДПЗЛ – 1)

Екологія та аграрні науки

2015-2016 н.р - 9 учнів (ДПЗЛ – 4, ПТУ № 74 – 1, КЦПОРКТРС – 1,

МПТУ – 1, КПГТЛ – 2)

Але, після зарахування учнів слухачами, починається відсіювання контингенту щоразу, як тільки доводиться виконувати контрольні роботи, писати наукові дослідження, захищати свої бачення з обраної теми. Виникають проблеми:

1. Учні психологічно не готові до навантажень, додаткової роботи з джерелами, додаткових спілкувань зі спеціалістами. У них спостерігається почуття боязні, несміливість. Ці учні потребують не тільки уваги, але й підтримки педагога.
2. У навчальних закладах робота з творчою та обдарованою молоддю проводиться не систематично. Здебільшого на рівні олімпіад та професійних конкурсів.
3. Під час складання плану на рік заходи щодо роботи з творчою та обдарованою молоддю плануються, не звертаючи уваги на логічну їх послідовність.
4. До роботи з творчою та обдарованою молоддю не залучаються психологи. Вони працюють і добре працюють, але з учнями девіантної поведінки, забуваючи, що творчі учні виснажують свої фізичні можливості тим, що їх у закладах ПТНЗ ніким замінити (одні й ті ж беруть участь у мовно-літературних конкурсах, олімпіадах з екології, математики, а ще є слухачами МАН відділення комп'ютерних наук).
6. У закладах ПТНЗ необхідно не тільки виявити творчого учня, а й заохотити його займатися дослідженнями, наполегливо працювати з додатковими джерелами і т.п. і надати методичну допомогу педагогу-

куратору наукового проекту. Це черговий раз повертає до плану роботи закладу та розділу «Робота з творчою й обдарованою учнівською молоддю».

Робота викладача з обдарованими учнями не повинна носити хаотичний, епізодичний характер, а має бути системною, неперервною, спланованою на перспективу.

Створення системи розвитку обдарованої особистості - необхідна умова досягнення успіху.

В навчальних закладах треба сприяти, надавати особливу увагу і виховувати «дух винахідництва і раціоналізаторства» учнів, тому що молодь - це найперспективніший двигун ідей та винаходів в науково-технічному житті світу, які сприяють поліпшенню людського благоустрою та розвитку.

Аналіз тарифікації з вільнообраного предмета «Основи раціоналізаторства та винахідництва» 2015-2016 н.р.

№ з/п	ПТНЗ	Кількість груп	Кількість годин	Хто викладає
1	ДРЦПТО	6 (2, 3,ТУ)	15	викладачі с/т
2	МВПУПТ	Інноваційні вироб. технології на суч. виробництві (в РНП)		викладачі с/т
3	ПТУ-6	6 (2, 3,ТУ)	15	викладачі с/т
4	ДЦПТО	8 (2, 3, ТУ)	15	викладачі с/т
5	ДВПУ	3 (3, ТУ)	15	викладачі с/т
6	ДЦППРКБА	4 (3, ТУ)	12	викладачі с/т
7	ДПЛ	3 (3, ТУ)	12	викладачі с/т
8	КПГТЛ	гурткова робота		викладач с/т
9	КПГМЛ	6 (2, 3, ТУ)	10	викладачі с/т
10	КПБЛ	2 (ТУ)	10	викладачі с/т
11	ІПЛ	4 (3, ТУ)	12	ст. майстер
12	ПГЛ	2 (3, ТУ)	12	викладачі с/т
13	ТПГЛ	4 (3, ТУ)	10-14	викладачі с/т
14	ВПУ-75	6 (2, 3, ТУ)	12	директор
15	ТПАЛ	3 (3, ТУ)	15	викладачі с/т
16	АЦППРК	3 (2, 3)	10	викладачі с/т
17	ПТУ-88	2 (3, ТУ)	15, 20	заст. директора
18	ДПТ	2 (3)	15	викладачі с/т
19	МЦППВ	гурткова робота		викладачі с/т,

			майстри в/н
20	КЦПОММ	гурткова робота	викладачі с/т, майстри в/н
21	НЦПО	гурткова робота	викладачі с/т, майстри в/н
22	МПЛ	гурткова робота	викладачі с/т, майстри в/н
23	МПУ	гурткова робота	викладачі с/т, майстри в/н

Порівняльна (тарифікація «Основи раціоналізаторства та винахідництва»)

ПТНЗ	Кіл-сть груп			Кіл-сть годин в групах		
	2015-2016	2014-2015	2013-2014	2015-2016	2014-2015	2013-2014
ДРЦПО	6	11	9	15	15	15
ПУ-2	-	4	6	-	10	10
ДВПУБ	-	11	-	-	8-12	10
ПУ-6	6	7	7	15	15	25
ДЦПО	8	10	8	15	16	16-25
ПрПЛ	-	-	-	-	-	-
ВПУ-17	-	-	16	-	-	12-25
МВПУПТ	Інноваційні виробничі технології на суч.виробництві (в РНП)					35
ДЦТОТС	-	-	10	-	-	6
ВПУ-55	-	-	-	-	-	-
ДПЗЛ	-	-	-	-	-	-
ДЦПО	-	-	-	-	-	-
МЦППВ	-	-	-	-	-	-
ЦППРК-1	-	-	-	-	-	-
КНВЦ	-	-	-	-	-	-
КЦППРКБГ	-	4	4	-	10-12	10-12
КПГЕМЛ	-	4	2	-	16	16
КПГТЛ	-	-	-	-	-	-
КПГМЛ	6	2	8	10	10	10
КПБЛ	2	-	4	10	-	15
ПЛ	4	5	5	12	10	10
КЦПОММ	-	-	-	-	-	-
КПТМЛ	-	2	5	-	15	15
КЦПОРКТРС	-	-	-	-	-	-

КПЛ	-	6	7	-	10	15
ДЦППРК	-	-	-	-	-	-
ДВПУ	3	3	4	15	18	15
ДЦППРКБА	4	11	10	12	12	12
ДПЛ	3	2	2	12	12	12
ЗДПЛ	-	-	8	-	-	10
ЗПЛ	-	-	-	-	-	-
НЦПО	-	-	-	-	-	-
СПЛ	-	-	-	-	-	-
ПГЛ	2	4	4	12	12	25
ТПГЛ	4	4	4	10-14	10-15	10-15
НПЛ	-	-	6	-	-	5
ПТУ-48	-	-	-	-	-	-
ОПТУ	-	-	4	-	-	10-16
МПЛ	-	-	-	-	-	-
ПТУ-71	-	-	-	-	-	-
ПТУ-74	-	-	6	-	-	12
ВПУ-75	6	6	6	12	10	10
МПТУ	-	-	-	-	-	-
ЗДЦПО	-	-	5	-	-	15-22
ТПАЛ	3	3	3	15	15	15
ПТУ-79	-	4	5	-	12	12
ПТУ-81	-	-	-	-	-	-
СПАЛ	-	4	-	-	12	-
АЦППРК	3	-	6	10	-	10
КЦПО	-	8	10	-	24	10
СофПЛ	-	-	-	-	-	-
ПТУ-88	2	2	5	15, 20	28	15-25
ЦАПЛ	-	-	-	-	-	-
ППЛ	-	-	-	-	-	-
ДПТ	2	-	-	15	-	-
ВСЬОГО	64	117	179			

2015-2016 н.р. – 16 ПТНЗ (30%) - 64 групи
2014-2015 н.р. – 22 ПТНЗ (40%) - 117 груп
2013-2014 н.р. – 30 ПТНЗ (50%) - 180 груп

Рішення
навчально-методичної ради НМЦ ПТО у Дніпропетровській області
(протокол № 5 від 27.05.2016р.)

Заслухавши інформацію методиста Куницької І.В. «Про результативність роботи НМЦ ПТО та ПТНЗ з підвищення професійного рівня випускників закладів, залучених до технічної творчості» рада засвідчує про активізацію гурткової роботи з науково-технічного напрямку в ПТНЗ області та спроби до винахідницької діяльності.

Виходячи з вищевикладеного, навчально-методична рада вирішила:

1. Інформацію взяти до відома.
2. Навчально-методичному центру ПТО:
  - 2.1. Організувати участь ПТНЗ області у Всеукраїнських виставках технічної творчості, раціоналізаторства та винахідництва
  - 2.2. Системно поповнювати на сайті НМЦ ПТО сторінку з раціоналізаторства та винахідництва учнівськими проектами
  - 2.3. Продовжити співпрацю з ДОЦНТТІТУМ з питань організації технічної творчості та винахідницької роботи
  - 2.4. Двічі на рік проводити спілкування з іншими регіонами України з питань залучення учнів до технічної творчості та дослідно-експериментальної роботи
  - 2.5. Вивчити та узагальнити кращий досвід роботи з обдарованими учнями в ПТНЗ області та інших областей України
3. Рекомендувати директорам ПТНЗ області:
  - 3.1. Створити умови для педпрацівників щодо вивчення методики роботи з обдарованими учнями
  - 3.2. Розглянути питання щодо створення в навчальних закладах клубів, спілок раціоналізаторів та винахідників
  - 3.3. Продовжити впровадження в навчальний процес курсу «Основи раціоналізаторства та винахідництва»
  - 3.4. Сприяти розвитку можливостей фінансування гуртків технічної творчості
  - 3.5. Стимулювати творчих працівників та учнів